

Rondetafeldiscussie:

Wat zijn de hefboomen om de deelname van de sociale partners aan het Europees Semester te versterken?

Organisatoren van deze rondetafel

- [Le Conseil central de l'Economie / Centrale Raad voor het Bedrijfsleven – Le Conseil National du Travail / National Arbeidsraad](#) van België
- [Europees Economisch en Sociaal Comité](#)

Deze rondetafelconferentie is georganiseerd in het kader van de raadpleging die de [groep Europees Semester \(ESG\)](#) van het EESC uitvoert ter voorbereiding van een initiatiefadvies getiteld "Aanbevelingen van het EESC voor een solide hervorming van het Europees Semester" ([ECO/600](#)). Met dit advies zet de ESG de werkzaamheden voort waarmee zij in 2021 is begonnen: raadpleging van nationale sociaal-economische raden, sociale partners en maatschappelijke organisaties in de EU-lidstaten over een belangrijk thema van het Europees Semester. Dit omvat de herstel- en veerkrachtfaciliteit, landverslagen, nationale hervormingsprogramma's en landspecifieke aanbevelingen, alle in het kader van de Europese economische governance. Het doel van deze raadpleging is te bepalen hoe het Europees Semester kan worden gestroomlijnd zodat het meer participatief wordt, met meer eigen verantwoordelijkheid op nationaal niveau en een grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. De raadpleging vindt plaats via een vragenlijst en 8 landenbezoeken (georganiseerd in samenwerking met de nationale sociaal-economische raden en relevante belanghebbenden). De goedkeuring van dit advies is gepland voor april 2023.

Tijdens deze rondetafel werden de volgende onderwerpen behandeld:

Raadpleging van de sociale partners in het kader van het Europees Semester:

- **Hoe doeltreffend en legitiem is het Europees Semester als instrument voor de coördinatie van het economisch, begrotings-, werkgelegenheids- en sociaal beleid?**
- **Welke pijlers van het Europees Semester moeten prioritair worden versterkt?**

EESC

- **Inleiding:** In 2017 is binnen het EESC een 39 leden tellende groep voor het Europees Semester opgericht, die zich met name bezighoudt met de bestudering van de voorstellen van het Europees maatschappelijk middenveld inzake duurzame groei en werkgelegenheid. Deze groep is net begonnen met een brede raadpleging van het maatschappelijk middenveld (sociale partners en maatschappelijke organisaties) in de lidstaten in het kader van een advies over aanbevelingen van het maatschappelijk middenveld voor een krachtige hervorming van het Europees Semester. De goedkeuring van dit advies is gepland voor april 2023.
- Deze raadpleging moet uitwijzen hoe het Europees Semester kan worden vereenvoudigd, hoe een meer participatief Semester met meer eigen verantwoordelijkheid op nationaal niveau en een grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld kan worden bevorderd. Een dergelijke raadpleging heeft al eerder plaatsgevonden, met name in het kader van een in mei 2022 aangenomen resolutie over de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij de uitvoering van nationale herstel- en veerkrachtplannen.
- Deze raadpleging neemt de vorm aan van enerzijds een vragenlijst (termijn: 31 januari 2023) en anderzijds een reeks van zeven landenbezoeken ("rondetafels" - in Luxemburg, België, Kroatië, Finland, Spanje, Frankrijk, Roemenië en Italië).

CCE/CRB-CNT/NAR

- **Inleiding:** Het is vrij nieuw om leden van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) bij onze debatten te betrekken. In België bestaat er een lange traditie van betrokkenheid van de sociale partners bij Europese vraagstukken: wij zijn ook betrokken geweest bij de werkzaamheden in verband met de interne markt en de overgang naar de Economische en Monetaire Unie, in samenwerking met de Belgische regering. Voordien werd in deze fora ook de invoering van de btw in België besproken. Er bestaat dus een zeer lange traditie van betrokkenheid van de sociale partners bij de Europese opbouw.
- **Wat zijn de mechanismen voor betrokkenheid bij het door de Raden ontwikkelde Europees Semester:** De kwestie van de betrokkenheid van de sociale partners bij de Europese coördinatieprocessen is een terugkerend onderwerp sinds de lancering van de Lissabonstrategie in 2000 en vervolgens van de Europa 2020-strategie, waarbij in 2011 het Europees Semester werd ingevoerd. Reeds in advies nr. 1346 van 26 april 2001 over de prioriteiten van het toenmalige Belgische voorzitterschap hadden de Raden geconstateerd dat de sociale partners te weinig werden betrokken bij zowel de analyse van actuele ontwikkelingen als de vaststelling van de economische en sociale beleidslijnen aan de uitvoering waarvan zij geacht werden deel te nemen. Zij gaven ook uiting aan hun overtuiging dat de sociale partners in de verschillende lidstaten ongetwijfeld het best in staat zijn collectieve oplossingen te vinden voor de nieuwe problemen die voortvloeien uit bepaalde ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van nieuwe technologieën – oplossingen die zowel aan de behoeften van de ondernemingen als aan de verwachtingen van de werknemers kunnen voldoen en die het best aan de arbeidsmarkt zijn aangepast, met name wat betreft de organisatie van het werk, de arbeidstijd en de combinatie van werk en gezin. De gezamenlijke verklaring van 16 september 2010 van de voorzitters en secretarissen-generaal van de nationale sociaal-economische raden en van het EESC over de betrokkenheid van de sociale partners en het maatschappelijk middenveld bij de Europa 2020-strategie is een belangrijk resultaat van deze bezinning. Daarin benadrukten de nationale sociaal-economische raden en het EESC dat "de governance een grotere betrokkenheid van de sociale partners en andere organisaties die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen, moet waarborgen, teneinde een concrete en onmiddellijke reactie te geven op de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, en met name op artikel 11, leden 1 tot en met 3". Deze verklaring had ook tot doel de belangrijkste voorwaarden en belemmeringen voor de daadwerkelijke deelname van de sociale partners aan de Europese processen vast te stellen (raadplegingstermijnen, feedback van de raadplegingen, leesbaarheid van de strategieën enz.).

Op het niveau van de Raden zijn de volgende mechanismen ingesteld om de deelname van de sociale partners aan het Europees Semester te waarborgen:

- Binnen de CNT: Er is een werkgroep opgericht om de activiteiten van de comités EMCO en SPC en de Raad EPSCO regelmatig te volgen. Door de deelname van de Belgische vertegenwoordigers in de EPSCO-Raad, het Comité voor Sociale Bescherming en het Comité voor de Werkgelegenheid aan de werkzaamheden van de "Europacommissie" van de CNT, zijn de leden van de Nationale Arbeidsraad nauw betrokken bij de activiteiten van deze comités en beschikken zij over bevoorrechte informatie over de evolutie van het Europees Semester. Deze informatie versterkt het vermogen van de organisaties om zowel op nationaal als op Europees niveau (met name op het niveau van het Europees Comité voor de sociale dialoog) over het Europees Semester een standpunt in te nemen.
- Met betrekking tot het Nationaal Hervormingsprogramma (NHP): Het opstellen van het NHP gebeurt onder het gezag van de eenheid Strategie van de eerste minister. Bijgevolg wordt de betrokkenheid van de sociale partners bij de opstelling van dit document voornamelijk gerealiseerd via de contacten die de NAR en de CRB sinds een aantal jaren onderhouden met de Strategiecél van de eerste minister. De vorm van deze betrokkenheid is in de loop der jaren veranderd. Het gaat meestal om formele verzoeken om bijdragen aan de NAR en de CRB. De adviezen met de bijdragen van de Raden aan het NHP staan in de bijlage bij dit document. Het gevoel dat de afgelopen jaren is ontstaan, is dat dit document komt op een moment dat er al besluiten zijn genomen (begrotingsbesprekingen in het najaar) en dat het meer een kwestie is van pro-formaoverleg over een beschrijvend document van administratieve aard dan een echt overleg over politieke keuzes.
- Dit overleg in het kader van het Europees Semester gaat gepaard met veel intern werk aan het herstel- en veerkrachtplan (PHV), het Nationaal Hervormingsprogramma (NHP) enz. De termijn voor dit overleg is echter te kort, vooral wanneer het PHV wordt voorbereid. Momenteel ondervinden we grote moeilijkheden met een van de belangrijkste hervormingen van het PHV, namelijk de pensioenen. Nu, door de opneming van een extra hoofdstuk "REPowerEU", krijgen we de kans om te zien of en hoe de deelname van de sociale partners en het in aanmerking nemen van hun aanbevelingen zich in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit zullen ontwikkelen en toenemen.
Het herstel- en veerkrachtplan (PHV) en de Europese economische governance werden gezamenlijk besproken door het CCE/CRB, de CNT/NAR en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Voor deze onderwerpen is het nu de bedoeling een zo breed mogelijk open debat met de sociale partners te organiseren, d.w.z. een breed openbaar debat zoals de Europese Commissie aan de lidstaten heeft gevraagd om de nationale betrokkenheid te waarborgen. Wij hebben de steun van de ministeries van Economie en Arbeid en de Commissie voor de organisatie van dit openbaar debat.
- Momenteel organiseert de (Europese Rekenkamer) ERK gedurende enkele maanden een openbaar **debat over de openbare financiën en de Europese budgettaire governance**, waarvoor academici, centrale bankiers, politieke actoren, maar ook vertegenwoordigers van DG ECFIN van de Commissie (in verband met de herziening van het Europees kader voor economische governance) worden uitgenodigd. Vervolgens hebben wij met behulp van academici een verslag opgesteld. In het door de academische deskundigengroep gepubliceerde syntheseverslag wordt rekening gehouden met de standpunten die tijdens de onlineconferenties en de besprekingen in de groep naar voren zijn gebracht. Het verslag behandelt het Europese begrotingskader en de situatie van de Belgische overheidsfinanciën, de problemen bij de uitvoering van het Europese begrotingskader en mogelijke wijzigingen met de voor- en nadelen van elk van beide. Het samenvattend verslag, aangevuld met het advies van de Raad, wordt toegezonden aan de verschillende politieke instanties van het land en aan de Europese autoriteiten, met name met het oog op de Europese onderhandelingen over de herziening van het Europees kader voor budgettaire en economische governance. Op basis van dit verslag hebben de sociale partners een advies uitgebracht aan

commissaris Gentiloni en DG ECFIN. Op 28 november 2022 hebben wij de commissaris ontmoet en van hem een eerste analyse en reactie ontvangen. Doel was om het concept te verduidelijken en om de berekening van de budgettaire houdbaarheid en het effect van klimaatdoelstellingen op de overheidsfinanciën te bespreken. Dit is een origineel initiatief van België. Wij werken nu verder aan de begrotings situatie in België.

- Een eerste advies over het herstel- en veerkrachtplan (PHV) werd besproken met de staatssecretaris voor Herstel en Strategische Investerings (verantwoordelijk voor het wetenschapsbeleid, assistent van de minister van Economie en Arbeid), de heer Thomas Dermine. Er is een politieke wil van zijn kant om de sociale partners bij deze kwestie te betrekken en onze samenwerking met hem is uitstekend geweest. De kabinetten en de bevoegde ministers kwamen regelmatig bijeen om de stand van zaken van de dossiers te presenteren en gaven onze leden de gelegenheid snel te reageren gezien het strakke tijdschema voor het opstellen van de herstel- en veerkrachtplannen in de lidstaten. De reactiemethode was zeer snel. Vervolgens hebben wij drie adviezen over het PHV opgesteld. De feedback die wij kregen was zeer positief en de regering heeft goed rekening gehouden met de adviezen die wij hebben overgenomen. Dankzij de gezamenlijke structuur van de NAR en de CRB konden de sociale partners bij de opstelling van dit document worden betrokken. Daarom konden wij onze bijdragen indienen (door een samenvatting van onze werkzaamheden en projecten rond het PHV in te voegen), hoewel wij niet weten of deze werkelijk hebben meegewogen in de balans. De Raden (CRB, NAR, CFDD) hebben dan ook veel tijd en energie in de werkzaamheden gestoken, ook al was het tijdschema erg krap. Het werk was intens en vruchtbaar. De werkzaamheden van de Raden waren toegespitst op de volgende elementen:
  - Prioriteiten stellen;
  - Nagaan in hoeverre concrete projecten (investerings en hervormingen) beantwoorden aan deze algemene richtsnoeren;
  - Controleren of de verschillende dimensies elkaar versterken: goed opgezette en evenwichtige structurele hervormingen in de verschillende assen zijn essentieel om te zorgen voor doeltreffende en duurzame investeringen en rechtvaardige overgangen;
  - Zorgen voor de betrokkenheid van de Raden bij de rest van het proces: de bereidheid van de Raden om, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden, betrokken te worden bij de uitvoering van bepaalde hervormingen en investeringsprojecten;
  - Zorgen voor essentieel overleg met de sociale partners bij de keuze en uitvoering van de hervormingen van het PHV en de verduidelijking van de met deze hervormingen nagestreefde doelstellingen;
  - Zorgen voor de follow-up van en actieve deelname aan de periodieke evaluatie van het PHV en het regelmatige toezicht op de vorderingen bij de uitvoering van het PHV.

Tot slot benadrukte staatssecretaris Dermine dat hij het met de Raden eens is dat alleen de investeringen van het Europees herstelplan niet voldoende zullen zijn om de overgang naar een meer duurzame en rechtvaardige samenleving te waarborgen. Hij sloot zich aan bij het verzoek van de Raden om het PHV op te nemen in een investeringsplan dat ruimer is dan het Europese plan, zoals de gewesten hebben gedaan.

- **Wat het REPowerEU-hoofdstuk** betreft, dat aan het bestaande PHV zal worden toegevoegd, zullen we zien of we ons in hetzelfde proces bevinden. Momenteel ligt er een voorstel om in de nabije toekomst een brief aan de regering te schrijven over het kader dat wij willen stellen voor het gebruik van deze extra enveloppe. Dit is een initiatief van de sociale partners om een antwoord aan de Belgische autoriteiten en de Commissie te formuleren. Ook hier willen wij een breed publiek debat organiseren, met name door gebruik te maken van een platform dat wij hebben gecreëerd en dat de aanwezigheid van meer dan 300 personen in dit publieke debat mogelijk maakt.
- Wat onze tevredenheid over de landspecifieke aanbevelingen van de Commissie betreft, zijn er aanzienlijke moeilijkheden om bij de opstelling van de aanbevelingen betrokken te worden:

- De zeer korte tijd tussen de bekendmaking van de Commissievoorstellen (eind mei) en de goedkeuring ervan door de comités en de Raad (begin juni);
- Weinig speelruimte om amendementen te verkrijgen (gekwalficeerde meerderheid om de voorstellen van de Commissie te verwerpen);
- Overleg, dat als pro forma wordt beschouwd, op regeringsniveau (dringende uitwisseling van argumenten op het niveau van de eerste minister);
- De onmogelijkheid om de afgelopen jaren een consensus tussen de sociale partners te bereiken over de inhoud van de aanbevelingen.

Gezien deze moeilijkheden bestaat er onder de leden van de Raad bijzondere belangstelling voor de rechtstreekse dialoog die de afgelopen jaren met de Europese Commissie (permanente vertegenwoordiging in België) is georganiseerd. Deze dialoog wordt georganiseerd op belangrijke momenten van het Europees Semester, doorgaans (dit kan van jaar tot jaar verschillen) bij de bekendmaking van het najaarspakket (begin van het Europees Semester) en het voorjaarspakket (voorstellen voor aanbevelingen). De najaarsbijeenkomst is een gelegenheid voor de leden van de Raden om zich op de hoogte te stellen van de komende fasen van het volgende Europees Semester en om hun analyse aan de Commissie voor te leggen over een aantal punten die verband houden met de situatie van België: kwesties in verband met de fiscale maatregelen van de regering, het concurrentievermogen van de ondernemingen, de e-economie, de arbeidsmarkt, diversiteit, mobiliteit en het beleid inzake structurele investeringen (met name in verband met het stabiliteitspact), of de strijd tegen armoede en het toezicht op de Europese pijler van sociale rechten. Ook kunnen de secretariaten van de Raad de Commissie een aantal adviezen en input verstrekken voor haar analyse van de sociaal-economische situatie in België. Tijdens de voorjaarsbijeenkomst kunnen het landverslag en de voorgestelde aanbevelingen worden besproken. De gelijktijdigheid tussen het landverslag en de voorgestelde aanbevelingen (terwijl in het verleden het landverslag in februari werd gepubliceerd, vóór de voorgestelde aanbevelingen) beperkt echter de mogelijkheid van een debat voorafgaand aan de door de Commissie voorgestelde aanbevelingen. In het algemeen spraken de Raden hun tevredenheid uit over deze interacties met de Europese Commissie, die zij beschouwen als een noodzakelijke verduidelijking van het analytisch kader en de beoordelingen van de Europese Commissie van het sociaal-economisch beleid van het land, de uitdagingen die aan deze beoordelingen ten grondslag liggen, maar ook de voornemens van de politieke autoriteiten van het land met het oog op de coördinatie van het sociaal-economisch beleid op Europees niveau, alsmede de koppeling daarvan op alle machtsniveaus met de andere doelstellingen van het optreden van de overheid en de sociale partners.

- **Landverslag:** Met betrekking tot de beoordeling door de Europese Commissie van de situatie in België (landverslag) werd een gezamenlijke CRB-NAR-vergadering gehouden met deskundigen van de Europese Commissie. Bij deze gelegenheid ging de discussie vooral over de uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan en in het bijzonder over de betrokkenheid van de sociale partners. De Commissie richtte zich op de belangrijkste uitdagingen die zij prioritair wil aanpakken in het kader van de opstelling van het landverslag en haar voorstel aan de Raad voor specifieke aanbevelingen voor België. De secretariaten van beide Raden konden het woord voeren om de conclusies van de adviezen en de werkzaamheden te bespreken, hetzij als reactie op de door de Commissie aangedragen elementen, hetzij op andere uitdagingen die zij belangrijk achtten. Tussen alle deelnemers en de vertegenwoordigers van de Commissie vond een uitwisseling plaats over de verschillende aan de orde gestelde punten.
- **Versterking van de pijlers van het Europees Semester:** Sinds de lancering van de strategie van Lissabon hebben de Raden steeds hun bezorgdheid geuit over het evenwicht van de algemene strategie van de Unie in haar verschillende pijlers: economie en begroting, sociaal beleid en werkgelegenheid, en milieu. In het algemeen hebben de werkzaamheden in de Raden het mogelijk gemaakt het nauwe verband te benadrukken tussen enerzijds de governance van de Europese coördinatieprocessen en anderzijds de inhoud en het evenwicht van de pijlers van de strategie die in het kader van het Europees Semester zijn ontwikkeld. Het Europees Semester wordt te vaak gereduceerd tot een instrument voor macro-economische en budgettaire

coördinatie, waarbij de sociale en werkgelegenheidsdimensie van de algemene strategie wordt vergeten. In dit verband lijkt het actieplan van de **Europese pijler van sociale rechten**, waarvan de follow-up en de uitvoering nu in het Europees Semester zijn geïntegreerd, een essentieel element waarmee rekening moet worden gehouden voor het evenwicht tussen de economische, de sociale, de milieu- en de werkgelegenheids pijler. Over dit actieplan is advies nr. 2 185 van de NAR van 24/11/2020 uitgebracht. De Raad benadrukte met name de volgende punten:

- In een land met een lange traditie van sociaal overleg overlappen de twintig beginselen die in de Europese pijler van sociale rechten zijn ontwikkeld, grotendeels met de gebieden die centraal staan in de Belgische sociale dialoog op nationaal, regionaal, sector- en bedrijfsniveau.
- Een groot aantal van de beginselen van de Europese pijler heeft reeds concrete vorm gekregen in collectieve overeenkomsten die binnen de Nationale Arbeidsraad en op sectoraal en bedrijfsniveau zijn gesloten, alsmede in wet- en regelgeving, vaak op basis van unanieme adviezen van de Raad. De sociale partners streven er immers naar overeenkomsten te ontwikkelen die rekening houden met zowel de behoeften van de werknemers als die van de onderneming.

Bovendien hebben de sociale partners ter gelegenheid van de 75e verjaardag van het decreet dat de grondslag voor het bestaan van de sociale zekerheid legde, een gemeenschappelijke verklaring geformuleerd "De sociale zekerheid van de werknemers bestaat 75 jaar". Daarin bevestigen de sociale partners hun streven naar een toekomstgericht, duurzaam, sterk en efficiënt socialezekerheidsstelsel in het kader van een inclusieve arbeidsmarkt en een innovatieve economie. Ook benadrukten zij het belang van een permanente sociale dialoog en een nauwe betrokkenheid van de sociale partners bij de opstelling van, het toezicht op en de uitvoering van het economisch en sociaal beleid op alle niveaus.

De standpunten van de NAR moeten ook worden gezien in de context van de werkzaamheden van de IAO (de NAR is het orgaan via hetwelk de IAO-bepalingen inzake tripartiet overleg over de toepassing van de IAO-normen in België ten uitvoer worden gelegd). In dit verband moet worden herinnerd aan het belang van de op 5 november 2015 **aangenomen richtsnoeren voor een rechtvaardige overgang naar ecologisch duurzame economieën en samenlevingen voor iedereen**, volgens welke "de vier dimensies van de agenda voor fatsoenlijk werk - sociale dialoog, sociale bescherming, rechten op het werk en werkgelegenheid - fundamentele componenten van duurzame ontwikkeling zijn en centraal moeten staan in het beleid om een sterke, duurzame en inclusieve groei en ontwikkeling te waarborgen." Deze beginselen bevatten ook veel belangrijke bepalingen over de sociale dialoog.

FGTB

- In het kader van het **Europees Semester** waarderen wij het verrichte werk en de **bilaterale contacten met de Commissie**. De basis voor onze uitwisselingen is eerlijk en solide. Het biedt een structuur met duidelijke regels en maakt de procedures efficiënt.
- Wij geloven dat de belangrijkste problemen van **het Europese kader voor economische governance** verband houden met macro-economische onevenwichtigheden en dat het Europees Semester een manier is om dit te corrigeren en te voorkomen door middel van de dialoog die in het Semester mogelijk is. We hebben echter geen tijd om overeenstemming te bereiken tussen de sociale partners en daarom zijn er hiaten in ons standpunt. In het verslag van de Commissie voor België vinden wij dat hier meer nadruk op moet worden gelegd, omdat dit momenteel niet het geval is. Bovendien vormt de herziening van het kader voor economische governance een gelegenheid om vooruitgang in deze richting te boeken.
- In het kader van het **Europees Semester** is er te **weinig uitwisseling met de Belgische regering**; er is bijna geen dialoog. Dit gebrek aan overleg moet onder de aandacht worden gebracht. In het kader van het PHV hadden wij echter een zeer goed contact met het kabinet van de staatssecretaris, dat zeer gestructureerd en efficiënt was. Het is van cruciaal belang dat de regering ons op belangrijke punten in het hele Semester om informatie vraagt en dat wij verder gaan met de huidige procedures voor raadpleging van de sociale partners.

- Het CRB/NAR-initiatief om een verslag over de overheidsfinanciën en de Europese budgettaire governance op te stellen en te presenteren is **belangrijk en noodzakelijk om ons werk te bevorderen** en verder te gaan met de uitwisselings- en raadplegingsprocedures tijdens het gehele Semester. We moeten meer van onze aanbevelingen aan het Europese niveau voorleggen, zoals we tijdens onze ontmoeting op 28 november met commissaris Gentiloni hebben gedaan.
- Er is nog een lacune in het **Europees Semester**: we hebben nog steeds geen vooruitgang geboekt met het voorstel voor **een EU-instrument ter bestrijding van sociale onevenwichtigheden** (een soort sociaal waarschuwingsmechanisme dat aanleiding geeft tot verdere follow-up en bespreking op comité- en ministerieel niveau, met het oog op de vaststelling van beleidsmaatregelen waarmee sociale vooruitgang kan worden geboekt, d.w.z. verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden van alle Europeanen). Er is geen discussie en traject gepland voor dit project. Wij hopen dat dit in de toekomst zal veranderen, zodat wij een manier hebben om de aanbevelingen die in dit verband van onze kant zijn gedaan, beter op te volgen. Wij hebben meer het gevoel dat binnen het Europees Semester maatregelen van bovenaf worden genomen. Daarom willen wij er zeker van zijn dat wij op een meer procyclische manier kunnen ingrijpen.
- Een problematisch element van het **PHV** is de noodzaak om de in het plan uiteengezette maatregelen te verwezenlijken om de middelen te ontvangen; **het gaat hier om zeer specifieke hervormingen die voor kleine ondernemingen zeer moeilijk uit te voeren zijn omdat de door de herstel- en veerkrachtfaciliteit vastgestelde mijlpalen voor hen te hooggegrepen zijn.**

ACV/CSC

- **De concepten van het Europees Semester en de Europese economische governance zijn zeer weinig bekend**, en er is een gebrek aan kennis en bewustzijn van deze onderwerpen bij de lidstaten/burgers in de EU. Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met de verschillen tussen de lidstaten van de eurozone en andere landen, alsmede met het probleem van de "freeriders" (degenen die profiteren zonder deel te nemen) binnen de EU. De perceptie van het Europees Semester moet worden verbeterd om beter te begrijpen wat het oplevert (voordelen en kansen) voor de sociale partners en voor de nationale actoren in de verschillende lidstaten.
- Er is ook een probleem van **te complexe bureaucratie**, met name binnen de Commissie en de verschillende DG's die bij het Semester betrokken zijn. De sociale partners weten niet altijd hoe zij hun belangen moeten behartigen. We zien echter een positieve ontwikkeling. Het is van essentieel belang dat wij de zichtbaarheid van het Semester en onze aanbevelingen blijven verbeteren. Bovendien is de raadpleging van de sociale partners via het Semester soms nogal "verborgen"; sommigen worden geraadpleegd maar niet allen, en dit op basis van bepaalde door de regering te bereiken raadplegingsdoelstellingen. Er is dus nog veel ruimte voor verbetering om de raadpleging van de sociale partners te versterken.
- Met betrekking tot de **uitvoering van de Faciliteit voor herstel en veerkracht en de nationale plannen** is het van belang dat de Commissie een stap zet naar versterking van het overleg, met name met het maatschappelijk middenveld en de nationale parlementen. Wat was de concrete ambitie van de Commissie met betrekking tot deze raadpleging? Dit alles wijst op een democratisch tekort.
- Het centrale probleem is natuurlijk ook **de timing** van de raadpleging tijdens het Europees Semester. Vanwege het vaak krappe tijdschema behoren wij niet altijd tot de eersten die geraadpleegd worden. Ten tweede, wanneer wij moeten worden geraadpleegd, gebeurt dat op een zeer formele manier omdat het is gevraagd/aanbevolen. Wij weten echter achteraf niet of onze aanbevelingen zijn opgepakt en in de praktijk worden gebruikt, en wat het stappenplan is voor de komende maanden na deze raadpleging.

FEB/VBO

- **Het uitwisselingsproces tussen de sociale partners en de Commissie** (via de permanente vertegenwoordiging) functioneert inderdaad vrij goed. Wat de timing betreft, vindt de raadpleging plaats op specifieke tijdstippen en wanneer dat nodig is.

- **Het overleg en de uitwisseling met de regering** missen soms relevantie. Zo werd ons vorig jaar in het kader van het PHV gevraagd advies uit te brengen over een pensioenhervorming. De regering gaf ons hiervoor drie weken de tijd, terwijl de sociale partners in twintig jaar nog steeds geen akkoord over dit onderwerp hadden bereikt. Dit wekt de indruk van een informatieve aanpak zonder enige reële mogelijkheid om als sociale partners deel te nemen aan de uitwerking van het project.
- Wat de inhoud en de **legitimiteit van de landspecifieke aanbevelingen betreft**, zijn wij van mening dat het sociale vraagstuk reeds aanwezig is in de werkzaamheden van de Commissie. Wij betreuren het meer dat deze aanbevelingen mettertijd steeds vager zijn geworden en steeds minder impact hebben en dus steeds minder in aanmerking worden genomen door de Belgische regering. Het betreft een zeer specifiek instrument met andere mogelijkheden dan wanneer de EU een richtlijn vaststelt die voor alle lidstaten geldt. Deze landspecifieke aanbevelingen vormen derhalve een gelegenheid om belangrijke hervormingen voor te stellen en vast te stellen. Wij achten het tevens van cruciaal belang dat de overheidsfinanciën gezond zijn en dat alles in het werk wordt gesteld om de vereiste/gerelateerde structurele hervormingen door te voeren.

UNISOC

- In onze sectoren is **de sociale dialoog op Europees niveau** nog zeer onvolledig. Dit is niet in alle sectoren het geval. Wij zijn bezig de ontbrekende sociale dialoog tot stand te brengen. België wordt ook geconfronteerd met de interne complexiteit van zijn eigen instellingen. De werkzaamheden binnen het CCE/CRB-CNT/NAR helpen ons de puzzel in elkaar te passen en een zekere samenhang tot stand te brengen.

De heer Decoster (EESC-lid en vicevoorzitter van de Waalse Landbouwfederatie)

- Wij zijn nooit geraadpleegd tijdens de voorbereiding van **de nationale hervormingsprogramma's in het kader van het Europees Semester**. Het resultaat is weinig stimulerend en biedt slechts een synthese van de regionale publieke toelichting zonder erg concrete voorstellen. Wij zijn betrokken geweest bij de voorbereiding van het herstel- en veerkrachtplan met betrekking tot opleidings- en werkgelegenheidsprojecten. Wij hebben ook contacten gehad met het Waalse Parlement naar aanleiding van de jaarlijkse verklaring van de voorzitter van de Commissie. Voor de toekomst dring ik erop aan dat wat gedaan wordt aan het probleem van de termijnen voor de raadpleging van de sociale partners in het kader van het Europees Semester. Als we een serieus overleg willen, moeten we de actoren de tijd geven om te reageren.
- Wat het in het Semester behandelde beleid betreft, moeten wij ons afvragen hoe wij in de huidige omstandigheden duurzame, milieu- en voedsel doelstellingen kunnen verzoenen met een op hol geslagen inflatie; wij wakkeren de inflatie aan met maatregelen die zijn genomen om vooruitgang te boeken bij onze milieu- en klimaatdoelstellingen zonder rekening te houden met de gevolgen daarvan voor de inflatie. Prioriteiten voor de landbouwsector zijn de behoefte aan energie en arbeid, innovaties om water te besparen enz. **Dit is een van de pijlers die in het kader van het Europees Semester moeten worden verbeterd.**

De Economische, Sociale en Milieuraad van Wallonië (CESE Wallonie)

- Er is niet genoeg formeel overleg met de regering. Het neemt de vorm aan van informele uitwisselingen.

Brupartners

- Deze raadpleging is in feite meer een manier voor de regering om ons informatie te verstrekken zonder dat er echt samen wordt gewerkt door middel van een dialoog en rekening wordt gehouden met onze aanbevelingen. Bovendien zijn de antwoordtermijnen altijd te kort. Wat de raadpleging in het kader van het PHV betreft, werden wij geraadpleegd op het niveau van Brupartners (de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

UNIZO

- Wij staan ook zeer positief tegenover onze uitwisselingen met de Commissie. Het is cruciaal dat ze proactief zijn en dat is het geval. Dit is belangrijk voor een doeltreffend en vruchtbaar overleg met de sociale partners.

Commissie - verbindingsofficieren voor het Europees Semester (Klaas Lenaerts en Xavier Vanden Bosch)

- Wij hebben veel **bilaterale uitwisselingen gehad met de leden van de CCE/CRB-CNT/NAR** en ook met de leden van de regionale raden. Het staat echter vast dat er altijd ruimte is voor bezinning over de wijze waarop de sociale partners het best kunnen worden geraadpleegd, aangezien het Europees Semester een instrument is dat mettertijd evolueert en de noodzakelijke politieke maatregelen kunnen veranderen. Dit moet dus constant onder de aandacht blijven en wij blijven openstaan voor deze uitwisselingen. Het is voor ons een enorm voordeel om in Brussel te zijn, omdat wij ook gemakkelijker rechtstreeks toegang hebben tot de vertegenwoordigers van de verschillende diensten van de Commissie. Dit verbetert de directe dialoog en betekent dat wij uw verzoeken aan de betrokken diensten in het kader van het Semester niet hoeven te vertalen. Voorts zullen wij verwijzen naar uw werkzaamheden en zijn wij ervan overtuigd dat bilaterale uitwisselingen met uw leden van cruciaal belang zijn en moeten worden verdiept. De vorm van de interactie kan altijd worden verbeterd.
- **Wat het PHV betreft**, is het positief dat dit overleg op verschillende niveaus in België en op verschillende tijdstippen (voorbereiding en uitvoering van het plan) heeft plaatsgevonden. Volgens artikel 18 van de verordening betreffende de Faciliteit voor herstel en veerkracht moeten de lidstaten een plan indienen voor de raadpleging van het maatschappelijk middenveld. Dit zal ook nodig zijn voor de integratie van het hoofdstuk REPowerEU en zal worden versterkt. Het tijdschema voor de raadpleging over de integratie van dit hoofdstuk zal waarschijnlijk nog korter zijn, aangezien de lidstaten in het voorjaar van 2023 een voorstel moeten indienen. Wij zullen er in vergaderingen met de regering op aandringen dat dit overleg plaatsvindt en dat zij uitlegt hoe met het advies van de sociale partners rekening is gehouden.
- **Wat het tijdschema voor de raadpleging in het kader van het Europees Semester betreft**, worden de landverslagen sinds 2022 tegelijk met de landspecifieke aanbevelingen aangenomen (in mei), waardoor de mogelijkheid om op de documenten te reageren verandert. Wij zullen blijven proberen de sociale partners zo goed mogelijk daarbij te betrekken, met begrip voor de complexiteit en de institutionele mechanismen in België.

EESC - conclusies

- Het is raadzaam te zorgen voor ruimere, maar ook vastgelegde en verplichte termijnen voor het in aanmerking nemen van de aanbevelingen van de sociale partners in België, met name gezien de institutionele complexiteit van België.
- Wat de methoden betreft, is het van cruciaal belang rekening te houden met de rol van de CCE/CRB-CNT/NAR, de tradities van sociaal overleg en de voorziene instrumenten om consensus en dialoog te bereiken en aanbevelingen te formuleren. De plaats van de sociale partners moet duidelijk zijn om in het Europees Semester te kunnen optreden.
- We hebben een organische ontwikkeling gezien binnen het Europees Semester, dat aanvankelijk gericht was op zuiver economische aangelegenheden, voordat de werkgelegenheids-, sociale en milieudimensies werden toegevoegd.
- De sociale partners in België spraken hun tevredenheid uit over de dialoog met de Commissie en het begrip voor het Belgische landschap door de ambtenaren voor het Europees Semester van de Commissie.
- De timing van het overleg en de krappe termijnen vormen het meest problematische punt. De toegestane tijd is te kort voor de sociale partners om een standpunt te formuleren en tot overeenstemming te komen. Het probleem houdt ook verband met de timing; het is van essentieel belang dat deze raadpleging op het juiste moment plaatsvindt, zodat rekening wordt gehouden met de uitgebrachte adviezen en aanbevelingen.

- Gezien de institutionele complexiteit van het land staan verschillende sectoren in hoge mate bloot aan het kader van de bevoegdheden die aan de gemeenschappen en gewesten zijn overgedragen.
  - De standpunten van de sociale partners over hun tevredenheid over de landspecifieke aanbevelingen lopen uiteen: sommigen wijzen erop dat zij te vaag zijn en anderen dat zij te specifiek zijn (bijvoorbeeld over de kwestie van de pensioenhervorming).
  - Een bredere impact, een vastomlijnd en strikt tijdschema, een proactieve houding tegenover de Commissie en een formelere en gevolgdde raadpleging van de regering zijn van cruciaal belang.
-

Deelnemers

- R. Delarue, voorzitter (NAR)
- J-P. Delcroix, secretaris (NAR)
- J. Steenlant, adjunct-secretaris (NAR)
- A. Bellagamba (NAR)
- L. Denayer, secretaris (CRB)
- K. Degroote (CRB)
- E. Demunck (CRB)
- S. Renders (CRB)
- T. Fachantidis (CRB)
- J. de Brabanter (Brupartners)
- J-F. Tamellini (EESC Wallonië)
- C. Ernaelsteen (FEB-VBO)
- E. De Rycke (Unizo)
- L.Vande Sleutelbus (ABVV-FGTB)
- R. Hanssens (ACV-CSC)
- R. Boateng (CGSLB-ACLVB)
- R. De Leeuw, lid van het EESC
- W. Robyns, lid van het EESC
- A. Coheur, lid van het EESC
- P. Soete, lid van het EESC
- M. Decoster, lid van het EESC
- O. Joris, lid van het EESC
- O. Valentin, lid van het EESC
- R. De Muelenaere, lid van het EESC
- K. Lenaerts, verbindingsofficier voor het Europees Semester voor België bij de Europese Commissie
- X. Vanden Bosch, verbindingsofficier voor het Europees Semester voor België bij de Europese Commissie
- C. Grégoire, secretariaat van de EESC-groep Europees Semester